

Een literaire zwerftocht door Vlaanderen

§ VLAANDEREN

HUGO CLAUS, de Vlaamse schrijver, is de voorkomendheid zelf, maar hij kan wel eens van streek raken als mensen die hem voor deze of gene lezing uitnodigen niet begripen, dat hij ook wel eens rustig in zijn bovenhuis aan de Predikherenlei te Gent aan het werk blijft. Toen hij na zijn hoofely keformuleerde weigering om aan een Noordnederlands toneelforum deel te nemen, toch weer een brief ontving waarin in opnuite op zijn komst werd aangedrongen, verloor hij dan ook zijn geduld en stuurde een telegram waarin hij kalmweg verzoon: "U weet toch dat ik stoker?" Claus, wiens tweede toneelstuk, Het lied van de moordenaar, vanavond te Rotterdam zijn première beleefde, kan zich veroorloven een beetje moeilijk te zijn. Hij is de meest besproken jonge schrijver in Noord- en Zuid-Nederland. Eigenlijk is hij zotets als een symbool, voor de verovering namelijk door de Vlaamse literatuur na de oorlog van de Noordnederlandse markt.

Claus staat immers niet alleen. Tel van zijn contacten, van Herman Teirlinck, Marnix Gijsen tot Jan Walravens tot worden in Vlaanderen zelf: Zij worden niet alleen gelezen, het publiek komt ook graag naar tien luistern. Een van de voorname attracties van de Nederlandse boekenweek is het optreden van een aantal Vlaamse auteurs in ons land. Mede onder auspiciën van het Rotterdamse Studenten Gezelschap zullen 5 april in de nieuwe Rotterdamse Bijenkorf Maurice Roelants, Karel Conckneere, Hubert Lampo, Louis-Paul Boon, Albert van Hoegenbemt en Hugo Claus deelnemen aan een forum, nadat zij 's middags voor lezers en lezeressen hun boeken van een handtekening zullen hebben voorzien. De Bijenkorf weet ook wel wat hij doet. De heft tot driekwart van de opgelegde Vlaamse literaire uitgaven wordt ook als de boeken in Vlaanderen uitgegeven zijn, in Nederland verkocht. Er is in de Nederlandse boekhandel dus een behoorlijke vraag naar het Vlaamse boek. Vlaamse uitgeverijen hebben aan dit feit consequenties verbonden. Velen onder hen hebben een filiaal in Noord-Nederland. Ook A. Manteau die de jonge Vlaamse literatuur sterk heeft vooruitgeholpen. Damsie, Claus, Lampo, Van Aken voor het eerst heeft uitgegeven, de Verzamelde Werken publiceert van grote Vlaamse schrijvers, Karel van de Woestijne, August Vermeylen, Herman Teirlinck, Maurice Roelants, heeft nu een eigen kantoor in Wassenaar. Er is wel heel veel verandering sinds 1945, toen Noord en Zuid van elkaar af waren gegroeid en moezwaard op nieuw moest worden begonnen. Teirlinck, Kuyper, Roelants, Nijhoff, Reimink, Van Duinkerken, Stuiveling en Hulsker waren de eersten, die de leuze: de Nederlandse literatuur één geheel, een vanzelfsprekende werkelijkheid probeerden te maken.

Hugo Claus in zijn Gentse woonst

Zes Vlaamse schrijvers zullen op 5 april bij de Rotterdamse Bijenkorf te geven literair forum. Hun komst was voor onze redacteur lezeren aangekondigd en verkenningsocht door literair Vlaanderen te ondernemen, om aan de hand van indrukken en gesprekken, o.a. met Hugo Claus te Gent, de lezer wat vertrouwd te maken met het milieu, waarin de schrijvers in het Vlaamse land, die in het noorden steeds meer waarna bewondering vinden, hun werk verrichten en hun inspiratie ophalen.

het toneel te zullen staan en in plaats daarvan zich wonderwel op zijn gemak voelde onder het weldelende applaus, waarop hij met de handen boven zijn hoofd in elkaar geklemd als een bokser reageerde. Wij hoorden voor hem, dat het vanavond in de schouwburg weer precies zo is. Zoals gezegd, hij werkt ervoor. Hij is alweer bezig aan een nieuw toneelstuk en voor Gent maakt hij een klank- en luchtspeel, iets waaraan zowel de vikingen als keizer Karel V te pas zullen komen, dat in deze zomer in de stad zal zijn te aanschouwen.

Juke boxes en Vlaamse eeuwigheid

GENT, WAAR ZIJN BROER een drukkerij heeft, is een inspiratie voor Claus, maar dan voor wat niet in de Baedeker staat. We weten niet of ook hem tijdens een langge, te zwertocht door Gent, waaraan ook zons Rademakers op-Nederlands dával en valenshugst meedeeld, het contrast is opgevalen tussen het renaissancedecor van de oude binnenstad en de wilde klanken, die vanachter die mooie gevels te voorschijn komen uit de gigantische Amerikaanse juke boxes, machtige machines, zo met licht en kracht geladen, dat ze voortdurend op ontploffen schijnen te staan. In de bokser-cafés van Claus' voorkeur schijnt de baas, die altijd weer een hollebollo-Gipsomvang bezit, zich inbussen van de rock and roll-kreten even weinig aan te trekken als twintig jaar geleden waarschijnlijk van de lizige dreun van het elektrische orgel. Dat geeft het metkwaardige gevoel, dat Vlaanderen "eeuwig" is, want de grammofoonmachines, die tegen de monotone, geïnproviseerde achtergrond van een echte Amerikaanse "Main Street" schitterend trekpunt zijn, worden te Gent of Antwerpen toch weer opgeslokt en ondergeschikt gemaakt aan het ritme van een leven, dat van verleden tot heden harmonisch voortvloeit. Amerikaans letterend speelgoed verandert niets ingrijpend in wat nog het kanakant van Vlaamse volksfeesten is behouden, al moet nu dan ook Elvis Presley overschreeuwd worden. Overschreeuwd in het af en toe harde Oostvlaams werd hij in elk geval, zeker in de Gentse danskroegen, waar het voor Hugo Claus geen kunst moet zijn inspiratie te vinden. Toen we erover napraatten telden we ten minste zes aanlopen voor met enige aanvullende fantasie zo naar te schrijven van vrouw verhalen, van de vrouw hier, die flusterend aan ons bekende, dat zij door

laatste kopje koffie in intieme kring voortgezet wordt, tot men ten slotte laat en uitgeput naar zijn hotelkamer wankelt. Met plezier herinneren we ons een typische lezing in Vlaanderen, in Knoeke waar we na een perfect diner met de voorzitter, zijn mooie vrouw en beminlijke dochters, ten hoogste over de lektoren hebben, waarna een levendige verloting van boeken volgde. Daarop verplaatste het heje eshoor zich onder algeemene geestdrift naar de cafésaal, waar tussen vrolijke kaartspelers volop gelegenheid was voor piegerige zaken als Belgisch bier en luchtig extravas over alles behalve de letterkunde. Verder daar nu maar eens iets aan. En wie zou die gelijkschakeling van Vlaanderen naar de Hollandse ernst trouwens wensen?

Van de Leie naar het Gent van Claus

HOE LANDELIJK VLAANDEREN is of

waar men op zo'n donkere namiddag in de zacht druppelende regen als men niet opzacht onwillekeurig de ingetogen pas aantrekt van de kloosterling, voor wie de stad schijnt bestemd.

De Vlaamse comédie humaine

TOEN WAS HET waarschijnlijk ook hoog tijd voor de luidruchtige, plezierige protserigheid van Oostende, de bevestiging van de zee, waar de geïvende die de dijk bestormden speels woede simuleerden en waar aan de ene kant van de boulevard, bij het Casino, een naakte stenen luitrouw van royale Rubensproporties, lui liggend, het gezicht sturend in de hand, naar een wijge lichtbaad neemt, ook in de stromende regen, en aan de andere kant, in de visserijbuurt de bekende juke-boxkretten de deuren uitspringen van catés met pittoreke namen als Bij Rosa de Gentse en Bij Zwarte Maria. Wij kwamen echter naar Oostende voor Lia — Lia Timmermans, de dochter van Felix Timmermans, die sinds enige jaren het spoor van haar vader volgt en zich heeft ontwikkeld tot een begaafde romancière. Dit intrigeerde ons in de eerste plaats: hoe zelden immers erven kinderen het schrijftalen van hun ouders; en daarnaast wilden wij haar vragen of haar vader, die zo lang het beeld van de Vlaamse literatuur voor de gemiddelde lezer scheen te beheersen, ook nu nog in Vlaanderen voortleefde. Precies veertig jaar geleden verscheen zijn Pallieter bij P. N. van Kampen, nog steeds de uitgever van zijn werk.

Lia Timmermans, of liever mevrouw Asspenslag (zij is getrouwd met een Oostendse reder) is zo blond en fris-bekoorlijk, alsof zij weggelopen is van het schilderij van een der Vlaamse meesters, die we te Brug-

wordt begrepen, nader kennen. Zij hvele plannen voor nieuw werk, waar bijzonder benieuwd naar zijn. Tegelijk heeft deze schrijfster van Her nering en aan haar vader het nog tijd druk met de nalatenschap van Timmermans. Zijn vele werken worden gerdaad nog ijerig gelezen, ook onder jonge generaties. Ze worden steeds ier druk en eveneens in ons land, zij het rder dan in Vlaanderen uitstekend verko in het buitenland is Timmermans al e zeer een begrip gebleven. Zijn Ha van St. Francisus is in r dan honderdduizend exemplaren in Ar, keer verspreid, in Parijs is zijn Bruej, keer verschenen. Ondergronds, zou i kunnen zeggen, werkt zijn invloed in Vli, deren door, waar op een Timmermans, 19 mei en natuurlijk in Lier, waarschijr gelegenheid zal zijn o.a. erop te wijzen. Timmermans meer is dan alleen de sch per van Pallieter.

Monografieën over Vlaamse schrijvers

HOE VEEL JACHTIGER, ondanks Gent in leven, is na Oost- en Westvlaanderen, het staan in Brussel, dat onder invloed van de kof de wereldtentoonstelling voldeed op zijn kop gbrekend en bouwend steeds meer Amerikaanse hures lijkt aan te nemen. Gelukkig konden Maurice Roelants, de heer van het kasteel C beek, en Karel Jonckheere, de literaire advi van de regering — die straks overigens eerder actieve schrijvers naar de Rotterdamse Bijel zullen komen — aantreffen in de gerieflijke, s oase hoog boven in de Nerviuslaan ten huize de heer en mevrouw Closset; mevrouw Closset directrice van Manteau, prof. Closset, hoogle in de Nederlandse letteren te Luik, en een

